

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 653/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vesipuhvelien käyttämisestä maidon- tuotantoon ja kosteikkojen hoitoon Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Holopaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 653/2021 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta vesipuhveleita voidaan käyttää maidon-
tuotantoon ja kosteikkojen hoitoon myös Suomessa kuten muuallakin maailmassa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 25 §:n mukaan vesipuhvelia saadaan tarhata lihan ja sen tuottamiseksi tarkoitettujen siitoseläinten tuottamiseksi. Tuotantotarkoitukseen pidettävälle vesipuhveleille ei ole säädetty lajikohtaisia pitovaatimuksia.

Ehdotus eläinsuojelulain (247/1996) ja –asetuksen korvaavaksi laiksi eläinten hyvinvoinnista on parhaillaan lausuntokierroksella. Lakiluonnoksen 8 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että esimerkiksi tuotantoeläimenä tai seura- ja harrastuseläimenä voidaan pitää vain sellaisia eläinlajeja, joiden pito voidaan järjestää lain vaatimusten mukaisesti (ns. positiivilista). Lakiluonnoksen liitteessä luetellaan ne nisäkäs- ja lintulajit, joita saadaan pitää tuotantoeläiminä tai tarhata tuotantotarkoituksiin. Luonnoksen listalla ovat nykyisin tuotantoeläimenä pidettävät tai tarhattavat lajit. Näiden lajien osalta arviointia siitä, täytyvätkö 8 §:ssä säädetyt edellytykset, ei ole tosiasiallisesti tehty. Listalle lisättävien uusien lajien tulee kuitenkin jatkossa täyttää lakiehdotuksen 8 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä säädettäisiin menettelystä, jonka avulla listalle voidaan lisätä tai siltä voidaan poistaa eläinlajeja. Arvioitaessa eläinlajin sopivuutta kuhunkin pitotarkoitukseen tulee tukeutua kulloinkin saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon ja eläinlajin pidosta karttuneeseen käytännön kokemukseen. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös pidon tarkoitus ja siitä mahdollisesti aiheutuvat käytännön rajoitukset. Esimerkiksi tiettyyn eläinlajiin kuuluvalla eläimelle voi olla mahdollista luoda hyväksyttävät pito-olosuhteet, kun eläintä pidetään seura- ja harrastuseläimenä, vaikka vastaavien olosuhteiden luominen olisi mahdotonta esimerkiksi tuotantotarkoituksessa pidettävälle eläimelle.

Tällä hetkellä Suomessa kansallisissa ja EU-tuissa tukikelpoisia ovat tiettyjen liharotujen naudat sekä biisonit. EU-sääntelyssä naudanliha-alan toimien piiriin kuuluvat kaikki nautarodut, biisoni ja vesipuhveli, mutta tuen maksua voidaan kansallisesti rajoittaa, jos jonkun eläinlajin tai rodun kasvatusta on ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa esimerkiksi eläinsuojeluun tai jalostukseen liittyen. Lähtökohta suorien tukien maksamiselle on ollut, että rotua tai lajia pidetään Suomessa lihan- tai maidontuotantotarkoituksessa, ja se on Suomen ilmasto- ja tuotanto-olosuhteisiin soveltuva sekä eettisistä ja eläinsuojelullisista näkökulmista hyväksyttävä.

Vesipuhveli ei ollut aiemman eläinten hyvinvointilakiesityksen (HE 154/2018) positiivisella, mutta se lisättiin nyt lausunnoilla olevaan uuteen esitysluonnokseen. Lisäys tehtiin, koska ensimmäiset vesipuhvelit tuotiin maahan vuonna 2018. Suomessa vesipuhveleita pidetään tällä hetkellä yhdellä tilalla. Maa- ja metsätalousministeriölle on esitetty toiveita siitä, että vesipuhvelin käyttö myös maidontuotantoon sallittaisiin. Ministeriö pyysi keväällä 2021 Eläinten hyvinvointikeskukselta kirjallisuuskatsauksen vesipuhvelin soveltuvuudesta tuotantoeläimeksi. Eläinten hyvinvointikeskuksen mukaan vesipuhvelia on mahdollista pitää Suomen oloissa esimerkiksi ympäristönhoitotarkoituksessa, mutta pito vaatii osaamista erityisesti vesipuhvelille lajiominaisissa piirteissä ja taitoa täyttää juuri vesipuhvelin hyvinvoinnin edellytykset. Edelleen eläinten hyvinvointikeskuksen mukaan vesipuhvelin pito vaatii sellaista osaamista ja olosuhteita, jotka eivät naudoilla harjoitettavassa maidon- ja lihantuotannossa täysin toteudu.

Eläinten hyvinvointilakiluonnoksen mukaan positiivisella otettavilla eläinlajeilla tulee olla mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Vesipuhveli on kesynä alkukantaisempi laji ja se on sopeutunut elämään kosteikoissa selvästi Suomea lämpimämissä olosuhteissa. Vesipuhvelin lajityypilliseen käyttäytymiseen kuuluu laiduntamisen lisäksi myös rypeminen. Laiduntaminen on tärkeää sekä liikunnantarpeen että ravinnon etsinnän tarpeen tyydyttämiseksi. Rypeminen on vesipuhvelille tärkeää kehon huollon ja lämmönsäätelyn vuoksi sekä myös sosiaalisten suhteiden ylläpidon näkökulmasta. Pidettäessä vesipuhveleita tuotantoeläimenä Suomen kaltaisissa ilmasto-olosuhteissa eläimet pääsevät toteuttamaan näitä käyttäytymistarpeitaan vain kesäaikaan. Vesipuhvelit ovat uteliaampia, rohkeampia ja aktiivisempia eläimiä kuin naudat. Vesipuhvelin tutkimiskäyttämisen ja liikkumisen tarve patoutuu nautaa herkemmin, kun sen käyttäytymistä rajoitetaan, joten pitkä ja virikkeen sisälläpitoaika saattaa olla vesipuhveleille haasteellisempaa kuin naudoille.

Lakiluonnoksen mukaan eläinten fysiologiset tarpeet pitäisi voida tyydyttää ja eläimille tulee voida järjestää asianmukaiset pitopaikat. Vesipuhvelin kylmänsietokyky on huonompi kuin naudalla, ja ne ovat alttiimpia paleltumille. Erityisesti vasikat ovat herkkiä kylmälle. Tämä rajoittaa eläinten ulkoilumahdollisuuksia talviaikaan.

Nautaan verrattuna vesipuhvelin käyttö maidontuotantoon on haasteellisempaa ja siihen sisältyy merkittäviä riskejä etenkin vasikoiden hyvinvoinnille. Vesipuhvelivasikoiden hoito on nautavasikoita vaikeampaa. Vesipuhvelivasikat ovat syntyessään nautavasikoita kehittymättömämpiä

ja herkkiä taudinaiheuttajille. Vesipuhvelivasikalla on vastasyntyneenä heikompi imemisrefleksi kuin nautavasikalla ja vaikeuksia hyväksyä maitoa muualta kuin emästään. Mikään juomarehu ei korvaa vesipuhvelivasikan ruokinnassa vesipuhvelin maitoa. Vasikoiden tuttijuotto on siten vaikeaa. Vesipuhvelivasikat suositellaankin vieroitettavaksi emästään vasta puolivuotiaina.

Maidontuotantoon yleisesti liittyvä tarve erottaa emä ja vasikka toisistaan ainakin joissain määrin, jotta emän tuottamaa maitoa riittää lypsettäväksi ihmisravinnoksi. Vasikoiden kasvu voi tällöin heikentyä, koska etenkin nuori vasikka ei pysty hyödyntämään karkearehua yhtä tehokkaasti kuin puhvelinmaitoa. Vasikan fysiologisen ravinnontarpeen täyttyminen on kyseenalaista, jos vasikoiden kasvu hidastuu järjestelyn seurauksena. Eläinten hyvinvointitieteessä nuoren eläimen kasvun hidastumista pidetään yleensä hyvin selkeänä merkinä heikentyneestä hyvinvoinnista. Olennaisten käyttäytymistarpeiden osalta järjestelyssä rajoitetaan emän ja vasikan suhteeseen liittyviä sosiaalisia tarpeita, koska vasikat viettävät vain osan ajastaan emänsä seurassa. Navetassa olevat vasikat eivät liioin pääse rypemään eivätkä laiduntamaan, mikä estää käyttäytymistarpeiden toteuttamista sekä fysiologista tarvetta kehon lämmönsäätelylle.

Vesipuhvelilehmien lypsäminen on nautalehmien lypsämistä vaikeampaa, mikä voi heikentää eläinten hyvinvointia. Vesipuhvelit ovat hyvin herkkiä ympäristön ärsykkeille ennen lypsäystä ja lypsyn aikana, jolloin maidon laskeutuminen helposti häiriytyy. Lypsäjän on oltava osaava ja käsiteltävä eläimiä erityisen rauhallisesti lypsyn onnistumiseksi.

Kosteikkojen merkitys luonnon monimuotoisuudelle on tärkeää. Kosteikot ovat huvenneet ja kosteikkolajit uhanalaistuneet. Kosteikot ovat monimutkaisten ravintoverkkojen kokonaisuuksia. Monimuotoinen elinympäristö mahdollistaa monimuotoisen eliöstön. Suomessa kosteikkoeläimiä ovat erityisesti vesilinnut ja pikkupedot. Suomessa kosteikkojen ja rantalaidunten laiduntamiseen on perinteisesti ja menestyksekkäästi käytetty nautoja. Kevytrakenteiset nautarodut, kuten suomenkarja, pystyvät liikkumaan pehmeillä alueilla monia raskaita rotuja paremmin. Tarvetta uuden kotieläinlajin laajamittaiselle käytölle kosteikkojen kunnossapidossa on siten vaikea perustella. On myös huomattava, että vesiensuojeluun tähtäävissä kosteikoissa vesipuhvelit saattavat aiheuttaa veden laadun heikkenemistä, koska ne oleilevat pitkiä aikoja vedessä, toisin kuin nauta. Eläinten hyvinvointilakiluonnoksen lausuntokierros päättyy 14.1.2022. Lausunnonantajia on pyydetty ottamaan kantaa muun muassa vesipuhveleiden lisäämiseen positiivislistalle. Lakiluonnosta muutetaan tarvittaessa lausuntokierrokselta saadun palautteen perusteella. Siinä yhteydessä arvioidaan vesipuhveleiden käyttöä myös maidontuotantotarkoitukseen, samoin kuin muidenkin eläinten pitoa erilaisiin tarkoituksiin, kuitenkin siten, että eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet voidaan myös täyttää.

Helsingissä 15.12.2021

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä